

การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล
HISTORICAL DATA STUY, KHAOKHAW SUBDISTRICT, LA-NGU DISTRICT, SATUN PROVINCE

สิทธิพร ศรีผ่อง^{1*} และชุลีพร ทวีศรี²
Sittiporn Sripong^{1*} and Chuleporn Thawesri²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้ เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาเรื่อง การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษารวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาตำบลเขาขาว โดยกระบวนการชุมชน 2. จัดทำฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาตำบลเขาขาว ในรูปแบบหนังสือ สื่อวีดิทัศน์ ข้อมูลออนไลน์ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ค้นคว้าศึกษาผ่านเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคนในพื้นที่เขาขาวในประเด็นทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของบ้านเขาขาว มีความเป็นมาที่ยาวนาน และบางส่วนก็อิงกับประวัติศาสตร์ส่วนกลาง เจ้าเมืองคนแรก คือ ขุนภิรมย์ได้เดินทางมาจากทางพัทลุง และได้ตั้งรกรากที่บ้านเขาขาว จนในที่สุดมีการสร้างเมืองผู้คนมาอาศัยอยู่จนถึงปัจจุบัน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านเขาขาวมีปราชญ์ชาวบ้านสืบทอดภูมิปัญญาในการสร้างเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็น เครื่องมือทำการเกษตร เครื่องมือจับปลา รวมไปถึงเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์, ขุนภิรมย์, เขาขาว, อำเภอละงู, จังหวัดสตูล

Abstract

This research article part of the research report studies study of historical information, culture, wisdom to support tourism in KhaoKhaw Sub-district, La-ngu District, Satun province with the objective of 1. A total of historical data, culture, wisdom, Khao Khaw sub-district by community process. 2. Create a database of history, culture, wisdom, KhaoKhaw sub-district In book form video media online information. The research in this time used research tools. Research through papers and in-depth interviews with people in the

¹ อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

*sittiporn.sr@skru.ac.th

Khao Khaw area on historical, cultural and intellectual issues. Historical background information of Ban Khao Khaw. Has a long history and some of them are based on central history The first ruler, Khun Pirom, traveled from Phatthalung. And settled in Khao Khaw until finally a city was built people have lived until now. In terms of local wisdom, Ban Khao Khaw has local scholars who inherit the wisdom of creating tools. Equipment used in everyday life, whether it is a farming tool. Fish catching tools including folk instruments.

Keyword: History, KhaoKhao, Khun Pirom ,La- ngu District, Satun Province

1. บทนำ

การพัฒนาพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูล เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยไม่ทอดทิ้งมิติทางภูมิปัญญาของพื้นที่ และพัฒนาขึ้นมาเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการท่องเที่ยวจะเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่อย่างแท้จริง โดยเฉพาะพื้นที่สำคัญพื้นที่หนึ่งคือ บริเวณของตำบลเขาขาว ซึ่งมีเรื่องราวสืบทอดกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ยุคโบราณมนุษย์ถ้ำ และสมัยประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่ใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์เมืองไทรบุรี ลังกาวิ ประวัติศาสตร์ของเมืองสตูล ประวัติศาสตร์เมืองต่าง ๆ ทางภาคใต้ และประวัติศาสตร์ชาติไทยตามคำเล่าขานของพื้นที่ดังนี้

ตามตำนานเล่าขานมาว่ามีพระยา 2 คน แย่งทำมาหากินกันในพื้นที่ดังกล่าวนี้เพราะดินใน บริเวณพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์มาก กองทัพของพระยาทั้งสองได้รับกันเป็นเวลานาน แต่ไม่สามารถเอาชนะกันได้ต่อมาจึง “หย่าทัพ” กัน (ยุติการรบ) ซึ่งเรียกเป็นภาษามลายูว่า “ตอละ” แปลว่าเลิก แล้วตกลงแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายเหนือและฝ่ายใต้ เรียกว่า ตอละเหนือและตอละใต้ (ตอละเหนือ คือ ตำบลน้ำผุดในปัจจุบัน ส่วนตอละใต้คือตำบลเขาขาวในปัจจุบัน) ตอละเหนือมีขุนสำราญ เป็นผู้ปกครอง ส่วนตอละใต้มีขุนภิรมย์เป็นผู้ปกครอง (ขุนภิรมย์เดิมชื่อ นายพอม นกเกษม) มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายเหลบ ซึ่งต่อมาได้รับบรรดาศักดิ์เป็นหมื่นสนิท ตอละใต้เปลี่ยนชื่อมาเป็นตำบลเขาขาว เมื่อ พ.ศ.2483 มีกำนันเอ๊ะ ตั้งตำแหน่งคนแรกของตำบล เหตุที่เปลี่ยนมาเป็นตำบลเขาขาว เพราะมีภูเขาใหญ่ที่มียอดสูงที่สุดและที่ด้านหน้าของภูเขามีหน้าผาสีขาวขนาดใหญ่มองเห็นได้เด่นชัด และบนยอดเขาดังกล่าวมีบ่อน้ำอยู่บ่อหนึ่งซึ่งไม่เคยแห้งเลยทุกฤดูกาล ในสมัยโบราณชาวบ้านนับถือกันมากและพากันกราบไหว้บูชาบนบานศาลกล่าวในเรื่องต่าง ๆ มากมายและเรียกกันว่า “ทวดโต๊ะเขาขาว” ด้วยระยะเวลาของพื้นที่ ที่ยาวนานทำให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาตำบลเขาขาว มีอย่างมากมาย น่าสนใจในการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเพื่อรองรับกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวที่กำลังเกิดขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.ศึกษารวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล
- 2.จัดทำฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ต้องการค้นหาความจริงจากเหตุการณ์ สภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง โดยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ บุคคล สิ่งของ และสถานที่ นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วเรียบเรียงนำเสนอข้อมูลที่เกิดขึ้น โดยเมื่อได้รวบรวมข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการวิจัย และได้ทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจนสามารถทราบได้ว่า ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์สตูลอยู่ในเอกสารหลายชุด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการอธิบายถึงประวัติความเป็นมาของจังหวัดสตูล ซึ่งข้อมูลของตำบลเขาขาว มีการพูดถึงด้วยเช่นกัน แต่เป็นเพียงการ

อธิบายในภาพรวมเกี่ยวกับพื้นที่อำเภอละงูเป็นหลัก ทั้งนี้จากจำนวนเอกสารที่ได้มีการอธิบายถึงประเด็นประวัติศาสตร์ของจังหวัด พบอยู่ในทั้งเอกสารชั้นต้น และเอกสารชั้นรอง ตลอดจนหนังสือทั่วไปที่เขียนขึ้นโดยนักวิชาการคนสำคัญ ที่สำคัญที่สุดคือข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ โดยการคัดเลือกจากผู้มีบทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ ซึ่งพิจารณาจากการดำรงชีวิต การทำงานของผู้ให้ข้อมูล ความใกล้ชิดของแหล่งข้อมูล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ได้ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ 2 ท่านคือมีคฤหบดีท้องถิ่น นอกจากนี้จะให้ข้อมูลเองแล้วยังพาไปหาแหล่งข้อมูลบุคคลอีกหลายท่าน อีกท่านคือทายาทของขุนภิรมย์ บุคคลสำคัญในทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ซึ่งจากการที่ได้ทำการศึกษาจากเอกสารในจำนวนหนึ่ง ทำให้ได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นที่สามารถใช้เป็นแนวทางในวิเคราะห์ประเด็นทางด้านประวัติศาสตร์ของตำบลเขาขาวได้

4.สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์สตูล มีงานเขียนที่พูดถึงประเด็นดังกล่าวไว้จำนวนหนึ่ง โดยการค้นคว้าพบว่างานเขียนของอาจารย์บุญเสริม ฤทธาภิรมย์ (2546) เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสตูล ตีพิมพ์ในปีพ.ศ. 2546 กล่าวถึงเมืองสตูลตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จนกระทั่งถึงประวัติบุคคลสำคัญของจังหวัดสตูลในปัจจุบัน และยังมีหนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสตูล ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงวัฒนธรรม หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาเป็นไปในทางเดียวกันกับหนังสือประวัติศาสตร์เมืองสตูล ของบุญเสริม ฤทธาภิรมย์ ที่กล่าวถึงเมืองสตูลตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงยุคของบุคคลสำคัญในปัจจุบัน และยังกล่าวถึงการเมืองการปกครองของเมืองสตูล ตั้งแต่ยุคก่อตั้ง จนกระทั่งเป็นจังหวัดสตูลในปัจจุบัน ที่ต้องการการกำกับดูแลของเมืองไทรบุรี เมืองสงขลา เมืองนครศรีธรรมราช ในยุคปฏิรูปการปกครอง ในปีพ.ศ. 2439 เป็นต้นมาเมืองสตูลต้องขึ้นกับ 3 มณฑล คือ มณฑลไทรบุรี มณฑลภูเก็ต และมณฑลนครศรีธรรมราช เหตุการณ์เหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อเมืองสตูลเป็นอย่างมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ทั้งเป็นพื้นฐานความเป็นไปของเมืองสตูลในปัจจุบันอีกด้วย แต่ช่วงเวลาของเหตุการณ์ดังกล่าวนั้นเนื้อหาในหนังสือทั้งสองเล่มนั้น ได้กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวไว้น้อยมากทั้งด้านเนื้อหาและบทวิเคราะห์เหตุการณ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น

ส่วนการศึกษาของสงบ ส่งเมือง (2522) เรื่องการพัฒนาหัวเมืองสงขลาในสมัยกรุงธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น พ.ศ. 2310 – 2444 ได้ให้รายละเอียดไว้ว่า หลังจากทางกรุงเทพฯ ได้ยกเมืองตรังกลับไปขึ้นเมืองนครศรีธรรมราชแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองสงขลา กับเมืองตรังได้ลดลงไปอย่างมาก แต่ขณะเดียวกันรัฐบาลได้ส่งเสริมให้เมืองสงขลาก่อสร้างเมืองสตูลขึ้นมาเป็นท่าเรือ ของเมืองสงขลาทางชายฝั่งตะวันตกโดยที่เมืองสตูลยังคงมีฐานะเป็นแขวงขึ้นกับเมืองไทรบุรี ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวหัวเมืองปักษ์ใต้เกิดความวุ่นวายขึ้น โดยเป็นเหตุจากตมกุ่มหมัดสหัส ตนกู้อับดุลละ หลานเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงร์) ซึ่งหลบหนีไปเป็นสลัดอยู่แถบชายทะเลฝั่งตะวันตก คบคิดกับหัวนมาลีซึ่งเป็นหัวหน้าแขกสลัดอยู่ที่เกาะยาว แขวงเมืองภูเก็ต เทียวชักชวนพวกแขกเข้าโจมตีเมืองไทรบุรี เมืองตรัง และจะยกเข้ามาตีเมืองสงขลา ด้วยเวลาในขณะนั้นเจ้าเมืองส่วนใหญ่ในปักษ์ใต้อยู่ระหว่างเข้าร่วมพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระศพสมเด็จพระศรีสุลาไลย สมเด็จพระราชชนนีพันปีหลวง ในกรุงเทพมหานครฯ จนทำให้พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงส่งกองทัพจากกรุงเทพมหานคร ลงมาแก้ไขปัญหาคความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในหัวเมืองปักษ์ใต้ ดังนั้นเมืองสตูล จึงน่าจะมีพระราชโองการให้ก่อตั้งอย่างเป็นทางการหลังการเกิดความวุ่นวายในปี พ.ศ. 2385 มากกว่าที่จะ ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2382

เอกสารที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่งที่เป็นเอกสารชั้นต้นนอกเหนือจากเอกสารที่ถูกเก็บอยู่ในสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติแล้วคือ เอกสารเฮนรี เบอร์นี แพลและจัดพิมพ์โดยกรมศิลปากรในปีพ.ศ. 2551 ซึ่งกล่าวถึง สภาวการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2365 จนถึงปีพ.ศ. 2385 ในลักษณะของจดหมายบันทึกเหตุการณ์ที่เล่าถึงรายละเอียดต่างๆ ที่เกิดขึ้นไว้อย่างละเอียดครบถ้วน ตามทัศนะของผู้บันทึก ซึ่งจะเป็นเอกสารสำคัญ ส่วนหนึ่งนอกจากหนังสือรายงานราชการของไทย เนื้อหาส่วนหนึ่งของหนังสือชุดนี้ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ในหัวเมืองภาคใต้ในช่วงพ.ศ. 2365 ถึง พ.ศ. 2385 ไว้เป็นอย่างดี ตั้งแต่สภาพของพื้นที่ก่อนที่ทางกรุงเทพมหานคร จะตั้งเมืองสตูลขึ้นมา ด้วยความที่เอกสารชุดนี้มีเนื้อหามากถึง 15 เล่ม ครอบคลุมเวลาการจดบันทึกกว่า 20 ปี ทำให้ปัจจุบันมีผู้ใช้เอกสารชุดนี้ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองต่างๆ ทางภาคใต้มีน้อย ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายยิ่ง น่าเสียดายที่จะไม่ใช่เอกสารชุดนี้ในการเติมเต็มเรื่องราวของเมืองสตูล เมืองเล็กๆ ที่มีเรื่องราวความเป็นมากว่า 180 ปี ตลอดเวลา 180 ปีของเมืองสตูลทั้งที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเมืองอื่น และช่วงเวลาที่เป็นอิสระไม่ขึ้นต่อหัวเมืองใดๆ มีเรื่องราวเกิดขึ้นมากมายที่ เป็นเรื่องราวที่ยังไม่มีการศึกษาทำความเข้าใจถึงสภาวการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการละเลยสิ่งสำคัญต่างๆ ที่มีอยู่ในเมืองสตูลไปอย่างน่าเสียดาย

จากหนังสือเมืองประเทศราชของสยามในสมัยรัตนโกสินทร์ แพลโดย นันทนา ตันติเวสส (2542) กล่าวถึงสตูล ว่ามีความสำคัญมาก่อนที่อังกฤษจะเข้ามาแล้วด้วยซ้ำ แต่เป็นความสำคัญในลักษณะของพื้นที่ ที่ใช้แก้ปัญหาความขัดแย้งภายในตระกูลเจ้าเมืองไทรบุรี เพราะในตอนปลายรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระยาไทรบุรีคือ ตนกุ้อับดุลละห์ มุการามซาห์ถึงแก่อนิจกรรม มีบุตรชาย 10 คน ต่างมารดากัน ตนกุฎิยา สุตตัน ผู้เป็นน้องได้ขึ้นปกครองเมืองไทรบุรีแทน ว่าราชการเมืองเพียงสองปีก็ถึงแก่อนิจกรรมอีก พระยาไทรบุรีคนนี้ไม่มีบุตร ดังนั้นบรรดาบุตรของพระยาไทรบุรีคนก่อน(มุการามซาห์) จึงแย่งตำแหน่งเจ้าเมืองกันเอง ตกลงกันไม่ได้ เวลานั้นเมืองไทรบุรีอยู่ภายใต้การปกครองดูแลของเมือง นครศรีธรรมราช เจ้าพระยานคร (พัฒน์) สนับสนุนตนกุฎิยา แต่ชาวเมืองไทรบุรีไม่เห็นด้วย เพราะตั้งข้อรังเกียจว่ามีมารดาเป็นคนเชื้อสายไทยไม่ใช่มลายูแต่สนับสนุนตนกุปะแงรันซึ่งเป็นพี่ จึงมีคู่แข่งสำคัญเพียงสองคนที่จะขึ้นเป็นเจ้าเมืองไทรบุรีปี พ.ศ. 2340 เจ้าพระยานคร (พัฒน์) จึงนำบุคคลทั้งสองเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชปรากฏว่า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตนกุปะแงรันผู้ เป็นพี่เป็นพระยารัตนสงคราม รามราชภักดี ศรีสุลต่าน มะหะหมัด รัตนราชบดินทร์ สิริทวงษา พระยาไทรบุรี เป็นเจ้าเมืองสืบต่อจากบิดา มีพระนามตามสายวงศ์ว่า สุลต่านอะหมัด ตายุดดินฮาติม ซาห์ที่ 2 ส่วนตนกุฎิยา ผู้น้องเป็นพระยาอภัยนุราช ตำแหน่งรายามุดา เทียบเท่าผู้ช่วยผู้ปกครองหรืออุปราช (ชื่อตนกุฎิยา บางกระแส เรียก ตนกุฎิยาหรือตนกุปัสณุ)

ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพที่ทรงมีในจดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติ ว่าหลังจากฝ่ายไทยปราบขบถกูเด็น และหัวเมืองทั้ง 7 ได้แล้ว ความไม่สงบราบคาบก็บังเกิดขึ้นในเมืองไทรบุรีอีก เนื่องจากชาวไทรบุรีไม่พอใจผู้ปกครองที่เป็นคนไทย ความรู้สึกของชาวไทร

บุรีเห็นว่าเจ้าพระยาไทรบุรี (ตงกูปะแงรัน) เป็นสุลต่านหรือเจ้าผู้ครองนครที่สืบเชื้อสายมาจากสุลต่านคนก่อนๆ ย่อมมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะกลับมาปกครองเมืองไทรบุรี ดังนั้นในปี พ.ศ.2381 ตงกูมะหะหมัด ชาฮัดและตงกูอับลลาค์ ซึ่งเป็นหลานของเจ้าพระยาไทรบุรี (ตงกูปะแงรัน) ได้รวบรวมสมัครพรรคพวกที่มีความจงรักภักดีต่อเจ้าพระยาไทรบุรี (ตงกูปะแงรัน) ตั้งเป็นชุมนุมร่วมกับโจรสลัดมลายูชื่อ หวันมาลี ที่เที่ยวปล้นสะดมอยู่แถวเกาะต่างๆ แถบภูเก็ต โจรสลัดเข้ายึดเมืองตรังได้ แล่นเรือต่อไปเพื่อเข้าตีเมืองไทรบุรี ฝ่ายพระยาอภัยธิเบศร์และข้าราชการไทยที่ปกครองไทรบุรี เห็นว่าตนมีกำลังน้อยกว่าขบถและฝ่ายชาวเมืองไทรบุรี คงไม่เข้าข้างตน จึงพากันหลบหนีไปอยู่ที่เมืองพัทลุง ดังที่ปรากฏในจดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติเกี่ยวกับปัญหาหัวเมืองไทรบุรีพ.ศ. 2382 ในหน้า 231 ความว่า “ ผลประโยชน์ที่เมืองไทร พระยาสงขลา พระยาไทรบอกไม่ค่อยมีอะไร ครั้นเจ้าพระยานครฯ ยกไปตีเมืองไทรครั้งก่อนนั้น ก็เพราะจะเอาผลประโยชน์ให้มาก บ้านเมืองข้างปากใต้จึงยับเยินต่อมาจนทุกวันนี้”

มีการกล่าวถึงละงู อีกครั้งในบันทึกการเดินทางของร้อยโท เจมส์ โลว์ กรมศิลปากรจัดพิมพ์ในพ.ศ. 2519 ซึ่งเดินทางจากเมืองไทรบุรีไปยังเมืองนครศรีธรรมราช ได้กล่าวถึง ชื่อ สู่หง ละงู เป็นลำน้ำหนึ่งในเมืองไทรบุรี เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์มาก เหมาะสำหรับปลูกข้าว และมีสินแร่ดีบุกจำนวนมาก ซึ่งสามารถขนส่งผ่านลำน้ำที่มีในเมือง ลักษณะเหล่านี้พอที่จะแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ โดยเฉพาะแหล่งปลูกข้าว และอาจกลายเป็นสาเหตุสำคัญในตำนานความขัดแย้งของพื้นที่ ที่กลายเป็นตำนานจนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นยังกล่าวถึงระยะทางจากเมืองสตูลใช้เวลาเดินทาง 2 วันถึงละงู จากเมืองสตูล ใช้เวลา 3 วันถึงอาณาเขตเมืองสงขลา

หนังสือ วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดสตูล ซึ่งในหนังสือดังกล่าวเป็นการรวบรวมสรรพความรู้ด้านต่างๆ ในแต่ละท้องถิ่นทั้งในด้านภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อมและสังคม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มรดกธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านและเทคโนโลยีท้องถิ่น เอกลักษณ์ท้องถิ่น รวมไปถึงจนถึงบุคคลสำคัญของท้องถิ่น ดังนั้นหนังสือชุดนี้จึงได้รวบรวมข้อมูลต่างๆ ของจังหวัดสตูลไว้ทั้งหมด ถือได้ว่าเป็นเอกสารชิ้นสำคัญที่บอกเล่าความเป็นสตูลไว้ทุกด้าน

นอกเหนือจากงานเขียนทางด้านประวัติศาสตร์สำคัญๆ ที่กล่าวถึงความเป็นมาของจังหวัดสตูลอย่างที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ทั้งนี้ยังมีเอกสารอีกจำนวนหนึ่งที่เป็นลักษณะงานเขียนช่วงหลังที่ศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของจังหวัดสตูล อย่างงานเขียนของสุจิตต์ วงษ์เทศ(2555) ชื่อเรื่อง สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล ได้กล่าวถึงบริบททางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสตูลไว้เช่นกัน แต่ทว่างานเขียนของสุจิตต์ วงษ์เทศ ได้ทำการสำรวจบรรดาชื่อเมืองเก่าของสตูล จากนั้นนำมาวิเคราะห์ว่าเมืองเก่าเหล่านั้น เป็นเมืองใดพื้นที่ใดในจังหวัดสตูล นอกจากนี้สุจิตต์ วงษ์เทศ ยังได้อธิบายถึงข้อมูลทั่วไปของสตูลในด้านภูมิประเทศของสตูล ที่มีทั้งที่ราบชายฝั่งทะเล ทิวเขา และแม่น้ำลำคลอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการรวบรวมข้อมูลทางด้านภูมิประเทศของจังหวัดสตูลได้อย่างเด่นชัด

งานเขียนชิ้นต่อมาเป็นคือ งานเขียนของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสตูล (2542)เรื่อง เรารักสตูล ที่ทำขึ้นจากการได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยคณะผู้จัดทำได้เรียบเรียงข้อมูลของสตูลในหลายประเด็นทั้งประวัติข้อมูลจังหวัดสตูล ด้านสภาพภูมิศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม บุคคลสำคัญ รวมไปถึงพืช

พรรณทางธรรมชาติ หนังสือเรื่อง เรารักษ์สตุล ถือเป็นงานเขียนที่รวบรวมข้อมูลของจังหวัดสตุลไว้อย่างละเอียดครบถ้วน

หลักฐานทางโบราณคดี

ก่อนความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ตำบลเขาขาวจะเกิดขึ้น พื้นที่บริเวณนี้เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์มาอย่างยาวนานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จากร่องรอยการขุดค้นทางโบราณคดีของพื้นที่บริเวณนี้ โดยกรมศิลปากร ในช่วงปีพ.ศ. 2551 ดังนี้

1. แหล่งโบราณคดีถ้ำแผ่นดิน บ้านหารหมู่ที่ 2 ตำบลเขาขาวอำเภอละงู จังหวัดสตุล สภาพของแหล่งโบราณคดี แหล่งโบราณคดีถ้ำแผ่นดินตั้งอยู่ในสภาพพื้นที่ที่เขาและภูเขาหินปูนสภาพแวดล้อมทั่วไป เป็นแหล่งพื้นที่เกษตรกรรมเช่นสวนยางพาราปากถ้ำแผ่นดินหันไปทางทิศตะวันออกสภาพดินภายในถ้ำถูกรบกวนจากการขุดหาที่ค้างคาวบริเวณผิวดินพบเศษหินหอยกระดูกปะปนกันอยู่ภายในถ้ำมีผนังตะลุงวางไว้ตามความเชื่อของชาวบ้านท้องถิ่นจึงเรียกกันว่าถ้ำแผ่นดิน หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ เศษภาชนะดินเผาสมัยก่อนประวัติศาสตร์ กระดูกสัตว์เปลือกหอยอายุสมัยและข้อสันนิษฐานเบื้องต้น แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

2. แหล่งโบราณคดีถ้ำบุโละ บ้านหารหมู่ที่ 2 ตำบลเขาขาวอำเภอละงู จังหวัดสตุล สภาพของแหล่งโบราณคดี แหล่งโบราณคดีถ้ำบุโละ ตั้งอยู่ในสภาพพื้นที่ที่เขาและภูเขาหินปูนสภาพแวดล้อม เป็นแหล่งพื้นที่เกษตรกรรมเช่นสวนยางพาราบริเวณผิวดินถูกรบกวนเพียงผาด้านหน้าถ้ำมีความกว้างประมาณ 3 เมตรความยาวประมาณ 50 เมตรใกล้กับเพิงผาด้านทิศใต้มีปากถ้ำกว้างประมาณ 5 เมตรยาวประมาณ 15 เมตรด้านในมีโพรงสามารถเดินทะลุมายังท่านอื่นได้สภาพภายในถ้ำมีเศษหินและเปลือกหอยปะปนกันอยู่ หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ เศษภาชนะดินเผาสมัยก่อนประวัติศาสตร์เปลือกหอยกระดูกสัตว์ อายุสมัยและข้อสันนิษฐานเบื้องต้น แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

3. แหล่งโบราณคดีถ้ำ บุโละ ใหญ่ บ้านหารหมู่ที่ 2 ตำบลเขาขาวอำเภอละงู จังหวัดสตุล สภาพของแหล่งโบราณคดี แหล่งโบราณคดีถ้ำบุโละใหญ่ ตั้งอยู่ในสภาพพื้นที่เขาและภูเขาหินปูน เป็นแหล่งพื้นที่เกษตรกรรมเช่นสวนยางพาราทำนมีความกว้างประมาณ 30 เมตรความยาวประมาณ 15 เมตร หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ เศษภาชนะดินเผาสมัยก่อนประวัติศาสตร์เปลือกหอย อายุสมัยและข้อสันนิษฐานเบื้องต้น แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

4. แหล่งโบราณคดีถ้ำมาเก็บ บ้านหารหมู่ที่ 2 ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตุล สภาพของแหล่งโบราณคดี แหล่งโบราณคดีถ้ำ มาเก็บตั้งอยู่ในสภาพพื้นที่เขาและภูเขาหินปูน เป็นแหล่งพื้นที่เกษตรกรรมเช่นสวนยางพาราปากถ้ำหันหน้าไปทางทิศใต้ความยาวของถ้ำลึกประมาณ 15 เมตร บริเวณผิวดินพบร่องรอยกระดูกสัตว์เช่นกระดูกลิงค้างเป็นต้นด้านหน้าถ้ำมีทางน้ำไหลผ่าน หลักฐานทางโบราณคดี พบเศษภาชนะดินเผาสมัยก่อนประวัติศาสตร์เปลือกหอยอายุ ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

5. แหล่งโบราณคดีถ้ำคอกแพะ บ้านหารหมู่ที่ 2 ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตุล สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ถูกแวดล้อมด้วยสวนยางพาราแหล่งโบราณคดีถ้ำคอกแพะตั้งอยู่ในสภาพพื้นที่เขาและภูเขาหินปูน เป็นแหล่งพื้นที่เกษตรกรรมเช่นสวนยางพาราปากถ้ำหันหน้าไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้มีความกว้างประมาณ

10 เมตรความยาวประมาณ 20 เมตร หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ เศษภาชนะดินเผาสมัยก่อนประวัติศาสตร์ กระดุกสัตว์เครื่องมือหิน อายุสมัยและข้อสันนิษฐานเบื้องต้น แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

6. แหล่งโบราณคดีถ้ำหัวเขาถ้ำ 1 บ้านหารหมู่ที่ 2 ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ถูกแวดล้อมด้วยสวนยางพาราสภาพของแหล่งโบราณคดีแหล่งโบราณคดีถ้ำเขาช่างหนึ่งตั้งอยู่ในสภาพพื้นที่เก่าและภูเขาหินปูนสภาพแวดล้อมทั่วไปเป็นแหล่งพื้นที่เกษตรกรรมเช่นสวนยางพาราปากถ้ำหันไปทางทิศตะวันตกถ้ำมีความกว้างประมาณ 4 เมตรความลึกประมาณ 4 เมตรใกล้กับถ้ำทางทิศตะวันตกมีถ้ำอีกถ้ำหนึ่งมีความกว้างประมาณ 3 เมตรลึกประมาณ 15 เมตร หลักฐานทางโบราณคดี พบกระดุกสัตว์ อายุสมัยและข้อสันนิษฐานเบื้องต้น แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

7. แหล่งโบราณคดีเขาขาว บ้านหารหมู่ที่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูล สภาพแหล่งโบราณคดี สภาพเดิมของแหล่งโบราณคดีมีลักษณะเป็นพื้นเอียงขาวอยู่ติดกับคลองละงูมีพื้นที่แคบๆที่ใช้เป็นเส้นทางสัญจรทำให้ชาวบ้านไม่สามารถใช้เป็นเส้นทางสัญจรได้โดยสะดวกการคมนาคมในอดีตจึงใช้เส้นทางข้ามผ่านบนเขาขาวๆที่อยู่เหนือเพิงผาแทนดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาการคมนาคมดังกล่าว อำเภอละงูจึงได้กระทำการระเบิดเขาขาวๆในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อสร้างถนนสายบ้านโกตาบ้านหารในเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ 2551 จากการระเบิดเขาดังกล่าวได้พบกระดุกและเศษภาชนะดินเผาโดยทางอำเภอละงูได้นำไปเก็บไว้ที่อำเภอละงูในบางส่วนจากการสำรวจในโครงการศึกษาวิจัยการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีพพบว่าสภาพของแหล่งโบราณคดีมีลักษณะเป็นภูเขาหินปูนอยู่ริมคลองละงูสภาพเดิมของแหล่งโบราณคดีมีลักษณะเป็นเพิงผาอยู่ติดกับคลองละงูจากการสำรวจในพื้นที่ดังกล่าวพบโบราณวัตถุหลายประเภทตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และแรกเริ่มประวัติศาสตร์การจัดการกระจายอยู่ทั่วไปบริเวณผิวดินบนถนนและพื้นที่ลาดเขาที่ระเบิดหลักฐานทางโบราณคดีที่พบจากการสำรวจแหล่งโบราณคดีเขาขาวพบหลักฐานทางโบราณคดีประกอบด้วยเศษภาชนะดินเผา เครื่องมือหินเปลือกหอยกระดูกสัตว์หินรักลูกปัดชิ้นส่วนของยอดสลุบ อายุสมัยและข้อสันนิษฐานเบื้องต้น แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์และเริ่มแรกประวัติศาสตร์

และจากการอธิบายข้อมูลของคุณธานี ใจสมุทร มัคคุเทศก์ท้องถิ่นตำบลเขาขาว ผู้ทำหน้าที่นำชมถ้ำทะเล ว่ามีการสำรวจเจอแอมโมไนต์ ที่เขาบ้านหาญ ตำบลเขาขาว อำเภอละงู เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับลวดลายและชั้นหินที่พบฟอสซิล สันนิษฐานว่าน่าจะอยู่ในยุควิเวเนียน อายุประมาณ 354-417 ล้านปี นอกจากนี้ยังสำรวจพบบริเวณเขาหินปูนบางแห่งในอำเภอละงู แต่สันนิษฐานว่า อยู่ในยุคออร์โดวิเซียน อายุประมาณ 443-495 ล้านปี มากูไลต์ หรือ ฟอสซิลหอยโข่งทะเลโบราณ เป็นสัตว์ที่มีลำตัวอ่อนนุ่ม แต่มีเปลือกเป็นหินปูนหุ้มปกคลุมร่างกาย อยู่ในกลุ่มหอยกาบเดี่ยว มีการเจริญเติบโตแบบบิดลำตัวเป็นเกลียว (Torsion) ทำให้เกิดลักษณะเปลือกแบบเป็นวงเกลียวออกมาเรื่อยๆ ตามอายุ รูปร่างหน้าตาของหอยกลุ่มมีลักษณะคล้ายหอยโข่งบริเวณเขาจุหนุง เขาบ้านหาญ รอยต่อระหว่างตำบลกำแพงกับตำบลเขาขาว อำเภอละงู พบฟอสซิลนอติลอยด์ ฟอสซิลสาหร่ายสโตรมาโตไลต์แทรกอยู่ สังเกตได้ง่ายเป็นเนื้อหินเรียบๆ ซึ่งเป็นหมวดหินรังนก หมวดหินป่าแก่

หลักฐานทางประวัติศาสตร์

ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่เขาขาว ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เริ่มปรากฏชัดเจนในช่วงที่ขุนภิรมย์ ทำหน้าที่ปกครองพื้นที่ เริ่มประมาณช่วงปีพ.ศ. 2450 โดยเปรียบเทียบจากการปฏิรูปการปกครองประเทศในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในปีพ.ศ. 2435 เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งราชการส่วนกลางและระดับภูมิภาคทั่วทั้งประเทศ และจากแต่งตั้งตบฏฮาร์ดดิน(พระยาภูมินารถภักดี) ให้ดำรงตำแหน่ง เจ้าเมืองสตูล ในปี พ.ศ.2443 เมืองสตูลเกิดการพัฒนาขึ้นในหลาย ๆ ด้านพื้นที่ต่าง ๆ ในเขตเมืองหรือจังหวัดในปัจจุบันได้รับการพัฒนา ซึ่งหลังจากท่านลาออกจากตำแหน่งแล้วในปีพ.ศ. 2457 พระยาสมันตรัฐบุรินทร์ หรือที่คนในจังหวัดสตูลเรียกกันว่า เจ้าคุณสมันต์ ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองสตูล จนกระทั่งถึงปีพ.ศ. 2475 จึงพ้นจากตำแหน่ง ในช่วงที่พระยาสมันตรัฐบุรินทร์ เป็นเจ้าเมืองนั้น ท่านได้ออกตรวจพื้นที่ ตัดถนนหลายสายในจังหวัด ซึ่งถนนเส้นหนึ่งก็คือถนนที่เข้ามายังเขาขาว และท่านได้มาตรวจราชการหลายครั้ง ทุกครั้งที่เดินทางมาก็จะมาพักที่บ้านของท่านขุนภิรมย์ จากคำบอกเล่าในส่วนนี้จึงพอที่จะกำหนดช่วงเวลาของท่านขุนภิรมย์ และความเป็นมาของพื้นที่ได้พอสังเขป เพราะปัญหาอย่างหนึ่งในการเก็บข้อมูลคือการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตจะจดจำเทียบเคียงกับเหตุการณ์ต่าง ๆ พอเวลาผ่านไปนานเล่าผ่านรุ่น ความคลาดเคลื่อนจึงเกิดขึ้น อีกประการหนึ่งคือด้วยการเก็บรูปผู้ตาย ไว้เพื่อระลึกถึง หรือบูชาไม่นิยมทำกันในอดีตเพราะขัดกับหลักความเชื่อทางศาสนา ประวัติศาสตร์ในระดับท้องถิ่นจึงต้องอาศัยคำบอกเล่า มาเทียบเคียงเป็นส่วนใหญ่

ในกรณีของท่านขุนภิรมย์ ท่านเป็นผู้ปกครองท้องถิ่นในช่วงที่พระยาสมันตรัฐบุรินทร์ เป็นเจ้าเมือง คือช่วงปีพ.ศ. 2457 – 2475 ระยะเวลา 18 ปี จากคำบอกเล่าของทายาทไม่สามารถระบุได้ว่าท่านขุนภิรมย์ หรือท่านเจ้าคุณสมันต์ ใครจะมีอายุมากน้อยกว่ากัน แต่ถ้าเปรียบเทียบกับอายุบุตรคนสุดท้องของท่านขุนภิรมย์ ซึ่งก็คือคุณยาย คือ นางโด้ย หวันดาหนี ของคุณอาภรณ์ แซ่เต๊ะ ผู้ให้ข้อมูล กล่าวคือ ขุนภิรมย์เสียชีวิตเมื่อปีพ.ศ. 2476 จากคำบอกเล่าของลูกสาวคนโตของคุณยาย คือ นางโถม รอดเสน ที่ยังมีอายุอยู่ตอนนี้อายุ 87 ปี เพราะตอนที่คุณยายได้ตั้งท้องลูกสาวคนโตนั้น ขุนภิรมย์ได้เสียชีวิตแล้ว แต่เท่าที่คุณยายของท่านผู้ให้ข้อมูลเล่าให้ฟังว่าท่านขุนภิรมย์เสียชีวิตตอนอายุ 80 กว่าเช่นกัน โดยคุณยายของท่านผู้ให้ข้อมูลเกิดในปีพ.ศ.2458 และเสียชีวิตในปี พ.ศ. 2554 และนอกจากนี้ข้อมูลของทายาทกล่าวว่าท่านขุนภิรมย์ เป็นคนพื้นเพมาจากพัทลุง ซึ่งมีความเป็นไปได้สูงเพราะมีเขตติดต่อกับพื้นที่อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ผ่านทางลำน้ำระหว่างช่องเขา และหากว่าท่านขุนภิรมย์นับถือศาสนาอิสลามตั้งแต่กำเนิด อาจเป็นไปได้ว่าพื้นเพชาติกำเนิดท่าน สืบเชื้อสายมาจากสุลต่านสุลัยมาน ผ่านทายาทอย่างเช่น พระยาพัทลุง (ขุน) พระยาพัทลุง (ทองขาว) ที่ถูกส่งมาเป็นผู้ปกครองเมืองพัทลุง

นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับบ้านของท่านขุนภิรมย์ ไว้ว่าบ้านขุนภิรมย์ ใช้เป็นสถานที่คุมขังนักโทษ ก่อนที่ทางราชการจะมารับ โดยจะนำมาจำไว้บนบ้านโดยให้ทำสอดไปในช่องไม้ที่เจาะรูไว้ แล้วผูกไว้ อีกที นักโทษไม่สามารถจะแกะเชือก หรือสะเดาะกุญแจหนีได้

ภาพที่ 1 ช่องไม้ที่เอาไว้ใส่ขาของนักโทษ (บ้านขุนภิรมย์)
ที่มา: โดยผู้วิจัย (เมื่อ 11 กรกฎาคม 2563)

ส่วนสาเหตุที่ท่านขุนภิรมย์เดินทางมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านเขาขวานนั้น น่าจะเป็นเหตุผลมาจากการเดินทางท่องเที่ยวของวัยรุ่นในช่วงสมัยดังกล่าว และเส้นทางสำคัญคือเมืองด่านฝังทะเลอันดามัน อย่างเช่น เมืองไทรบุรี เพราะเป็นเมืองท่าที่ชุมด้วยผู้คนทั้ง จีน ฝรั่งเศส และอุดมไปด้วยสิ่งของมากมาย และท่านอาจจะให้เส้นทางผ่านช่องเขาเข้ามา ผ่านพื้นที่เขาขวานไปยังฝังทะเลอันดามัน และด้วยความเหมาะสมของพื้นที่และผู้คนที่อาศัยอยู่ อาจเป็นเหตุให้ท่านตั้งหลักแหล่งอยู่ที่บ้านเขาขวาน ซึ่งคงเป็นพื้นที่ที่มีผู้คนอาศัยอยู่ก่อนแล้ว ด้วยเพราะเป็นพื้นที่เหมาะสมในการทำเกษตรกรรมโดยเฉพาะเรื่องของการทำนา ซึ่งถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลักสำคัญในสมัยนั้น ข้าว ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพ ชุมชน หรือเมืองจะตั้งอยู่ได้เพราะมีแหล่งอาหาร หากไม่สามารถผลิตเองได้ก็ต้องมีแหล่งที่ผลิตและส่งต่อมาเลี้ยง เมืองจึงจะอยู่ได้ซึ่งมีลักษณะดังกล่าวจะเป็นเมืองท่า ชุมชนในการขนส่ง ส่วนเมืองพื้นฐานอื่นๆ จะต้องมีแหล่งผลิตอาหารโดยตรง ลักษณะเช่นนี้จะพบปรากฏทั่วไปในการแย่งชิงพื้นที่ระหว่างกัน โดยเฉพาะพื้นที่ ทำนา อย่างในประวัติศาสตร์ของเมืองสตูล ตั้งแต่เป็นส่วนหนึ่งของเมืองไทรบุรี พินากระหว่างพี่น้อง บุตรเจ้าพระยาไทรบุรี หรือซื้อพิพาทตามตำนานเล่าขานของตำบลเขาขวาน ที่กล่าวไปแล้วข้างต้น และซื้อพิพาทระหว่างพี่น้องโต๊ะสาแหละ ที่เป็นตำนานเล่าขานอีกเรื่องของเขาขวาน ความเหมาะสมในการเป็นพื้นที่ทำนา ของเขาขวานพอที่จะพิจารณาได้จากแผนที่ ที่แสดงให้เห็นด้านล่าง ที่มีลำน้ำ มีเขาหินปูน รอบข้าง ทำให้บริเวณนี้เหมาะสมอย่างยิ่งในการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงปัจจุบัน

เขาขวานจึงเป็นอีกหนึ่งตำบลที่มีศักยภาพของพื้นที่ที่มีความโดดเด่นด้านทรัพยากรในพื้นที่ทั้งทางธรรมชาติและแหล่งโบราณคดี ที่น่าสนใจอยู่เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม

ภูมิปัญญา ที่เรื่องราวของผู้คนในเขตเขาขามมีร่องรอยการอยู่อาศัยมากกว่าหลายพันปี สืบเนื่องตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงปัจจุบัน ดังหลักฐานทางโบราณคดีที่พบ และนอกจากนั้นความเก่าแก่ของพื้นที่ยังสืบเนื่องไปถึงยุคดึกดำบรรพ์ ซึ่งปัจจุบันยังพบซากบรรพชีวินหลายชนิดในพื้นที่ แหล่งใหญ่ในพื้นที่เขาขามคือ ถ้ำทะเล และด้วยความเหมาะสมของพื้นที่ในการทำนาบริเวณทุ่งเขาขาม ทำให้พื้นที่นี้มีการอาศัยอยู่อย่างยาวนานดำรงอยู่ด้วยอาชีพปลูกข้าว และข้าวจากเขาขามเป็นข้าวจากแหล่งปลูกข้าวไม่กี่แหล่งในจังหวัดสตูล วิถีชีวิต และภูมิปัญญาส่วนใหญ่ในพื้นที่จึงผูกพันกับวิถีของการทำนา ข้าวของเครื่องใช้ อาหารการกินอยู่จะสัมพันธ์ไปด้วยเช่นกัน แม้ว่าปัจจุบันจะมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นไม่น้อย เพราะสตูลเป็นเมืองท่องเที่ยวสำคัญในภาคใต้และเป็นประตูอีกบานหนึ่งที่จะเชื่อมต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้าน แต่วิถีชีวิตของคนเขาขามส่วนใหญ่ก็ยังผูกพันกับการทำนา แม้ว่าจะมีพืชเศรษฐกิจอื่นเข้ามาก็ตาม นอกจากวิถีชีวิตเกี่ยวกับนาข้าวแล้ว พื้นที่เขาขามถูกผูกมัดโยงเข้ากับวิถีมุสลิม เพราะผู้คนส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาอิสลาม ทำให้ประเพณีวัฒนธรรมทั้งหมดของผู้คนในพื้นที่เขาขามถูกยึดโยงกับวิถีความเชื่อตามหลักการของศาสนาอิสลามตั้งแต่เกิดจนตาย

ด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ในข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่เขาขาม ความต่อเนื่องยาวนานของพื้นที่และผู้คน ทำให้กลายเป็นเอกลักษณ์สำคัญของพื้นที่ ที่งดงามด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ และงามด้วยวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี ความโอบอ้อมอารี เข้าใจโลก และความเปลี่ยนแปลง ทำให้พื้นที่ตำบลเขาขามมีศักยภาพสูงในการรองรับกับการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต ซึ่งรับรองว่าหากได้เข้าไปสัมผัสแล้ว เขาขามจะกลายเป็นความทรงจำ ความรู้สึกที่ดีที่จะดึงดูดผู้คนให้เข้าไปสัมผัสอย่างไม่รู้จักเบื่อ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ตำบลเขาขาม อำเภอละงู จังหวัดสงขลา มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษาพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เชิงวัฒนธรรม เชิงนิเวศ เพื่อสร้างความหลากหลายให้กับพื้นที่ตำบลเขาขาม อำเภอละงู จังหวัดสตูล
2. ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้และการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้กับชาวบ้าน เยาวชนคนรุ่นใหม่ในชุมชนให้ทำหน้าที่ในการบรรยายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
3. ควรมีการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อคนรุ่นหลังให้มีการสืบทอดต่อไป
4. ควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลประวัติศาสตร์ ผ่านทางสื่อออนไลน์ เพื่อทำให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น
5. ควรมีการจัดนิทรรศการหรือศูนย์เรียนรู้ของชุมชน เพื่อเป็นพื้นที่เผยแพร่ความรู้ด้านประวัติศาสตร์

5.เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร.(2551).*เอกสารเฮนรี เบอ์นีย์*. กรุงเทพฯ:กรมศิลปากร.

กรมศิลปากร.(2554).*โครงการเผยแพร่องค์ความรู้ทางด้านโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์และแรกเริ่ม*

ประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลาและสตูล. กรุงเทพฯ:กรมศิลปากร.

สภาวัฒนธรรมจังหวัดสตูล.(2542). *เรารักษ์สตูล*. สตูล : ม.ป.พ.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ.(2542).*วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์*

เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสตูล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

นันทนา ตันติเวสส.(2542). *เมืองประเทศราชของสยามในสมัยรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโพร

ดักส์.

บุญเสริม ฤทธาภิรมย์.(2546).*ประวัติศาสตร์เมืองสตูล*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

โลว์, เจมส์.(2519).*จดหมายเหตุเจมส์ โลว์*. (แปลโดย นันทา วรเนติวงศ์). กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร,

สงบ ส่งเมือง.(2522).*การพัฒนาหัวเมืองสงขลา ในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2310-*

2444).สงขลา : โครงการบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุจิตต์ วงษ์เทศ.(2555).*สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ : พิมพ์คำ.

อุดมสมบัติ (จัน), หลวง และ ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา, 2405-2486 (2505).

จดหมายเหตุอุดมสมบัติ: พร้อมด้วยอธิบายของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุ

ภาพ. กรุงเทพฯ : หจก.ศิวัพร.

บุคลากรกรม

ธานี ใจสมุทร อายุ 39 ปี (ผู้ให้สัมภาษณ์), สิทธิพร ศรีผ่อง (ผู้สัมภาษณ์), สัมภาษณ์ที่บ้านเลขที่ 159 หมู่ที่ 2

ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูลเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ.2563

อาภรณ์ เช็งเต๊ะ อายุ 42 ปี (ผู้ให้สัมภาษณ์), สิทธิพร ศรีผ่อง (ผู้สัมภาษณ์), สัมภาษณ์ที่บ้านขุนภิรมย์ หมู่ที่ 2

ตำบลเขาขาว อำเภอละงู จังหวัดสตูลเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2563